

1.3.5. HER TÜRLÜ İRK AYRIMCILIĞININ TASFİYE EDİLMESİNE DAİR ULUSLARARASI SÖZLEŞME

*Genel Kurulunun 21 Aralık 1965 tarihli ve 2106 A (XX) sayılı Kararıyla kabul edilmiş ve imzaya, onaya ve katılmaya açılmıştır.
Yürürlüğe giriş: 4 Ocak 1969*

BAŞLANGIÇ

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler şartının bütün insanların doğuştan sahip oldukları insan onuru ve eşitlik ilkelerine dayandığını, ve bütün Üye Devletlerin Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile işbirliği halinde Birleşmiş Milletlerin ırk, cinsiyet, dil veya din ayrımcılığı yapılmaksızın herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı gösterilmesini ve korunmasını teşvik etme ve geliştirme amaçlarını gerçekleştirmek için bir arada ve ayrı ayrı tedbirler alma taahhüdünde bulduklarını dikkate alarak,

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin, her insanın doğuştan özgür olduğunu ve insanlık onuru ve hakları bakımından eşit bulunduğunu ve herkesin bu Bildiri'de yer alan haklara ve özgürlüklere özellikle ırk, renk ve ulusal köken gibi sebeplerle hiç bir ayrımcılık yapılmaksızın sahip olduğunu ilan etmesini dikkate alarak,

Bütün insanların hukuk önünde eşit olduklarını ve ayrımcılık veya ayrımcılığa tahrik karşısında hukukun eşit korumasından yararlanma hakkına sahip olduklarını dikkate alarak,

Birleşmiş Milletlerin koloniciliği ve hangi biçimde ve nerede ortaya çıkarsa çıksın ırk ayrımcılığı şeklindeki uygulamaları ve bununla bağlantılı ayrımcılıkları kınadığını, ve Genel Kurulun 14 Aralık 1960 tarihli ve 1514 (XV) sayılı kararıyla kabul edilen Koloni Ülkelerine ve Halklarına Bağımsızlık Verilmesi hakkında Bildirinin koşulsuz olarak ve süratle bu ülkelere bağımsızlıklarının kazandırılması gerektiğini önemle vurgulamış olmasını dikkate alarak,

Genel Kurulun 20 Kasım 1963 tarihli ve 1904 sayılı (XVIII) kararıyla kabul ettiği Her Türlü İrk Ayrımcılığının Tasfiye edilmesine dair Bildiri'nin, ırk ayrımcılığının her biçim ve görünümü ile yeryüzünden bütünüyle ve süratle tasfiye edilmesi ve insan onuruna dair anlayış ve saygının güvence altına alınmasını önemle vurguladığını dikkate alarak,

İrk farklılığına dayanan bir üstünlük doktrininin bilimsel olarak yanlış, ahlaki olarak kınanması gereken, toplumsal olarak adaletsiz ve tehlikeli olduğuna, ırk ayrımcılığının teoride ve pratikte hiç bir haklı noktasının bulunmadığına ikna olarak,

İrk, renk ve etnik köken sebebine dayanan insanlar arasındaki ırk ayrımcılığının, uluslar arasında dostane ve barışçıl ilişkiler için bir engel olduğunu ve bir ülke içinde ve aynı Devlete bağlı olarak yan yana yaşayan halklar arasındaki barış ve güvenlik ile insanlar arasındaki ahengi tahrip edebileceğini yeniden vurgulayarak,

İrsal engeller bulunmasının, insan toplumun ideallerine aykırı olduğuna ikna olarak,

Dünyanın bazı bölgelerinde hala ırk ayrımcılığı belirtilerinin açışa vurulmasından ve apartheid, ırk ayrımcılığı veya ayrımcılık gibi ırksal üstünlüğe veya düşmanlığa dayanan hükümet politikalarının bulunmasından derin kaygı duyarak,

İrk ayrımcılığının her türlü biçim ve görünümünü süratle tasfiye etmek, ve ırklar arasında anlayışı geliştirmek ve ırkların ayrı tutulmadığı ve ırk ayrımcılığının yapılmadığı uluslararası bir toplumu inşa etmek üzere ırkçı doktrin ve uygulamaları önlemek ve bunlarla mücadele etmek için gerekli bütün tedbirleri almayı kabul ederek,

1958 tarihinde Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından kabul edilen İş ve Meslek bakımından Ayrımcılık ile ilgili Sözleşme, ve 1960 tarihinde Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü tarafından kabul edilen Eğitimde Ayrımcılığa karşı Sözleşmeyi akılda tutarak,

Her Türlü İrk Ayrımcılığının Tasfiye edilmesine dair Birleşmiş Milletler Bildirisi'nde yer alan ilkelerin uygulanmasını ve bu amaçla en kısa sürede uygulama tedbirlerini almayı arzu ederek,

Aşağıdaki hükümlerde anlaşmışlardır:

I. BÖLÜM

TARAF DEVLETLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. Madde

İrk ayrımcılığı tanımı

1. Bu Sözleşmedeki "ırk ayrımcılığı" terimi siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel veya kamusal yaşamının her hangi bir alanında, insan hakları ve temel özgürlüklerin eşit ölçüde tanınmasını, kullanılmasını veya bunlardan yararlanılmasını kaldırma veya zayıflatma amacına sahip olan veya bu sonuçları doğuran ırk, renk, soy, ulusal veya etnik kökene dayanarak her hangi bir ayırma, dışlama, kısıtlama veya ayrıcalık tanıma anlamına gelir.

2. Bu Sözleşme, bu Sözleşmeye Taraf bir Devletin vatandaşlar ile vatandaş olmayanlar arasında yaptığı ayırma, dışlama, kısıtlama veya ayrıcalık tanıma hallerine uygulanmaz.

3. Taraf Devletlerin milliyet, vatandaşlık ve uyrukluğa kabul ile ilgili mevzuat hükümleri özel bir milliyete karşı ayrımcılık yapmadıkça, bu Sözleşmenin hiç bir hükmü, bu mevzuat hükümlerini her bir açıdan etkileyecek şekilde yorumlanamaz.

4. Belirli bir ırkın veya etnik grubun veya bireylerin, insan haklarından ve temel özgürlüklerden eşit olarak yararlanmalarını ve bu hakları kullanmalarını sağlamak için koruma tedbirlerinin gerekli olması halinde, münhasıran bu grupların veya bireylerin yeterli gelişmelerini sağlamak amacıyla alınan, ve sonucu itibarıyla bu farklı ırk gruplarına ayrı haklar tanınmasına yol açmayan ve bu amacın gerçekleştirilmesinden sonra sürdürülmeyecek olan özel tedbirler, ırk ayrımcılığı olarak kabul edilemez.

2. Madde

İrk ayrımcılığının tasfiye edilmesi için alınacak tedbirler

1. Taraf Devletler ırk ayrımcılığını kınar ve hiç gecikmeden her türlü ırk ayrımcılığını elverişli bütün araçlarla tasfiye eden ve bütün ırklar arasında anlayışın geliştiren bir politika izlemeyi taahhüt ederler. Bu amaçla:

a) Her bir Taraf Devlet, kişilere, kişi gruplarına veya kurumlara karşı ırk ayrımcılığı şeklindeki her hangi bir eylem veya uygulamaya girmemeyi ve bütün kamu makamları ile ulusal veya yerel kamu kuruluşlarının bu yükümlülüğe uygun davranmalarını sağlamayı taahhüt eder;

b) Her bir Taraf Devlet, kişi ve örgütlerin ırk ayrımcılığını maddi ve manevi bakımdan desteklememeyi ve savunmamayı taahhüt eder;

c) Her bir Taraf Devlet, ırk ayrımcılığı yaratan veya ayrımcılığı sürdüren siyasi, milli ve yerel politikaları denetlemek ve yasalarını ve hukuki düzenlemelerini değiştirmek, kaldırmak veya iptal etmek için etkili tedbirler alır;

d) Her bir Taraf Devlet, kişiler, gruplar veya örgütler tarafından yapılan ırk ayrımcılığını, şartların gerektirmesi halinde yasa çıkararak, gerekli her türlü vasıtayı kullanarak yasaklar ve buna son verir;

e) Her bir Taraf Devlet, koşullar elverdikçe, bütünleştirici çok ırklı örgütleri ve hareketleri ve ırklar arasındaki engelleri kaldırmaya yarayan diğer araçları teşvik etmeyi, ve ırksal bölünmeyi artırmaya eğilimli her hangi bir şeyi özendirmemeyi taahhüt eder.

2. Taraf Devletler, şartlar gerektirmesi halinde bazı ırk gruplarının veya bu gruplara mensup olan bireylerin insan haklarından ve temel özgürlüklerden tam ve eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak amacıyla, bunların korunmaları ve yeterli gelişmelerinin sağlanması için sosyal, ekonomik, kültürel ve diğer alanlarda özel ve somut tedbirler alır. Bu tedbirler, alındıkları zamanki amaca ulaşılmasından sonra, farklı ırk gruplarına eşitlikçi olmayan ve ayrı hakların sürdürülmesi sonucu verecek bir biçimde kullanılamaz.

3. Madde

İrksal ayrımcılık ve apartheid politikaların yasaklanması

Taraf Devletler ırkların ayrı tutulmasını ve apartheid'i özel olarak kınar ve kendi egemenlikleri altındaki topraklarda bu nitelikteki bütün uygulamaları önlemeyi, yasaklamayı ve yok etmeyi üstlenirler.

4. Madde

İrkçi propaganda ve faaliyetlerin yasaklanması

Taraf Devletler, bir renk veya etnik kökenden olan bir ırkın veya bir kişi grubunun üstünlüğüne dayanan, veya her hangi bir biçimde ırk düşmanlığını veya ayrımcılığını meşru göstermeye teşebbüs eden fikirlere veya teorilere dayanan bütün propagandaları ve örgütleri yasaklar ve mahkum eder; İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ile bu Sözleşmenin beşinci maddesinde yer alan prensipleri göz önünde bulundurarak, bu tür ayrımcılık tahriklerini ve eylemlerini ortadan kaldırmak için tasarlanmış, başka tür tedbirlerle birlikte, hiç zaman geçirmeden aşağıdaki pozitif tedbirleri almayı taahhüt eder:

a) İrk üstünlüğüne veya düşmanlığına dayanan, ırk ayrımcılığını teşvik eden fikirlerin yayılmasının, ve ayrıca bir ırka veya başka bir renk veya etnik kökenden olan kişilere karşı her türlü

şiddet ve tahrik eylemlerinin, mali yardımlar da dahil ırkçı faaliyetlere her hangi bir yardım öngören bir antlaşma yapılmasının kanunen cezalandırılacak bir suç olduğunu beyan eder;

b) Irk ayrımcılığını ilerleten ve tahrik eden örgütleri ve ayrıca örgütlü ve her türlü propaganda faaliyetlerini yasadığı ilan eder ve yasaklar, ve bu tür örgütlere ve faaliyetlere katılmayı hukuken cezalandırarak bir suç olduğunu beyan eder;

c) Ulusal veya yerel kamu makam veya kuruluşlarının ırk ayrımcılığını ilerletmelerine veya teşvik etmelerine izin vermez.

5. Madde

Irk ayrımcılığının tasfiye edilmesi için tanınan haklar

Sözleşmeci Devletler, bu Sözleşmenin ikinci maddesinde yer alan temel yükümlülüklerine uygun olarak, her türlü ırk ayrımcılığını yasaklamayı ve tasfiye etmeyi, ve herkesin ırk, renk veya ulusal veya etnik köken ayrımcılığına maruz kalmadan, özellikle aşağıdaki hakları kullanırken hukuk önünde eşitlik hakkını güvence altına almayı taahhüt eder:

a) Yargı yerleri ve adalet dağıtan her türlü organ önünde eşit muamele görme hakkı;

b) Kişi güvenliği hakkı ile, Hükümet görevlileri veya başka bir birey grubu veya kuruluşu tarafından yapılan şiddete ve müessir fiile karşı Devlet tarafından korunma hakkı;

c) Siyasal haklar, özellikle genellik ve eşitlik ilkelerine dayanan seçimlere katılma -seçme ve seçimlerde aday olma-, Yönetimde ve ayrıca kamusal işlerin icrasında yer alma kamu hizmetlerine ulaşma hakkı;

d) Diğer kişisel haklar, özellikle:

(i) Devletin hudutları içinde seyahat özgürlüğü ve yerleşim hakkı;

(ii) Kendi ülkesine olduğu gibi bir ülkeden çıkma ve kendi ülkesine dönme hakkı;

(iii) Vatandaşlık hakkı;

(iv) Evlenme ve eşini seçme hakkı;

(v) Tek başına veya başkaları ile birlikte mal ve mülke sahip olma hakkı;

(vi) Miras hakkı;

(vii) Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkı;

(viii) Fikir ve ifade özgürlüğü hakkı;

(ix) Barışçıl bir biçimde toplanma ve örgütlenme özgürlüğü hakkı;

e) Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar, özellikle:

(i) Çalışma, işini serbestçe seçme, adil ve elverişli koşullarda çalışma, işsizliğe karşı korunma, eşit işe eşit ücret, adil ve elverişli gelir hakları;

(ii) Sendika kurma ve sendikalara girme hakkı;

(iii) Konut hakkı;

(iv) Sağlık, tıbbi bakım, sosyal güvenlik ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı;

(v) Eğitim ve öğrenim hakkı;

(vi) Kültürel faaliyetlere eşit olarak katılma hakkı;

f) Ulaşım araçları, oteller, restoranlar, kafeteryalar, tiyatrolar ve parklar gibi halkın kullanımı için tasarlanmış yerlere ve hizmetlere eşit olarak ulaşma hakkı.

6. Madde

Etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkı

Taraf Devletler kendi egemenlik alanları içinde bulunan herkese, bu Sözleşmeye aykırı olarak insan haklarını ve temel özgürlükleri ihlal eden her türlü ırk ayrımcılığına karşı, yetkili ulusal yargı yerleri ve diğer Devlet kurumları vasıtasıyla etkili bir koruma ve başvurabilecekleri hukuki yolları sağlar, ayrıca bu tür ayrımcılığın sonucu olarak uğranılan zararlar için yargı yerlerinden gerçekçi ve tatmin edici bir giderim isteme hakkı tanır.

7. Madde

Diğer tedbirler

Taraf Devletler, ırk ayrımcılığına yol açan önyargılarla mücadele etmek ve uluslar, ırksal ve etnik gruplar arasında anlayışı ve dostluğu geliştirmek ve Birleşmiş Milletler şartının, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Tasfiye edilmesi hakkında Bildirinin ve bu Sözleşmenin amaçlarını ve ilkelerini yaygınlaştırmak amacıyla, özellikle eğitim, öğretim, kültür ve enformasyon alanlarında hemen etkili tedbirler almayı taahhüt ederler.

II. BÖLÜM

ULUSLARARASI UYGULAMA HÜKÜMLERİ

8. Madde

Irk Ayrımcılığı Tasfiye Komitesi

1. Bundan sonra kısaca 'Komite' diye geçecek olan bir Irk Ayrımcılığının Tasfiye edilmesi hakkında Komite kurulur. Komite yüksek ahlaka sahip ve tarafsızlığı kabul görmüş, kendi şahsi sıfatlarıyla hareket edecek olan, eşitlikçi bir coğrafi dağılım dengesi ile değişik uygarlık biçimlerinin ve başlıca hukuk sistemlerinin temsil edilmesi ilkesi göz önünde tutularak Sözleşmeciler Tarafının vatandaşları arasından seçilen on sekiz uzman üyeden meydana gelir.

2. Komite üyeleri Sözleşmeciler Tarafınca gösterilen adaylar arasından gizli oyla seçilir. Her bir Sözleşmeciler Taraf, kendi vatandaşları arasından bir kişiyi aday gösterebilir.

3. İlk seçimler bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden altı ay sonra yapılır. Her seçimden en az üç ay önce, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bir mektup göndererek, Taraf Devletleri iki ay içinde adaylarını göstermeye davet eder. Genel Sekreter, bu suretle aday gösterilen kişileri ve kendilerini aday gösteren Devletleri de belirten bir liste hazırlar, ve bunu Sözleşmeciler Tarafına gönderir.

4. Komiteye üye seçimi yapılması için Genel Sekreter tarafından Birleşmiş Milletler merkezinde Sözleşmeciler Tarafının katılacağı bir toplantı düzenlenir. Sözleşmeciler Devletlerin üçte ikisinin toplantı nisabını oluşturduğu bu toplantıda, toplantıya katılmış olan ve oylamada bulunan Sözleşmeciler Devlet temsilcilerinin en fazla oyunu toplayan ve oyların mutlak çoğunluğunu alan adaylar Komiteye üye seçilirler.

5. a) Komite üyeleri dört yıllık bir süre için seçilirler. Ancak, birinci seçimde seçilen üyelerden dokuz tanesinin görev süreleri iki yılın sonunda biter; bu dokuz üyenin isimleri birinci seçimden hemen sonra Komite Başkanı tarafından kura ile seçilir.

b) Arıza sebepleriyle boşalan Komite üyeliklerinin doldurulmasında, uzmanı Komite üyesi olarak görev yapamayacak durumda olan Devlet, Komitenin onayına tabi olarak, kendi vatandaşı olan başka bir uzmanı görevlendirir.

6. Komite üyelerinin Komitedeki görevlerini yerine getirirken yaptıkları giderler Sözleşmeciler Devletler tarafından karşılanır.

9. Madde

Devlet raporları ve Yıllık raporlar

1. Taraf Devletler Sözleşme hükümlerinin uygulanmasını sağlamaya ilişkin aldıkları yasal, yargısal, idari ve diğer bütün tedbirleri bildiren bir raporu aşağıda belirtilen zamanlarda Komitenin incelemesi için Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine sunmayı taahhüt ederler.

a) ilgili Devletler bakımından Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra bir yıl içinde; ve

b) bundan sonra her iki yılda bir ve Komite talep ettiği her zaman.

Komite, Taraf Devletlerden daha fazla bilgi isteyebilir.

2. Komite yıllık olarak faaliyetleri hakkında Genel Sekreterlik aracılığıyla, Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna bir rapor sunar ve Taraf Devletlerden alınan raporlara ve bilgilere dayanarak önerilerini ve genel nitelikteki tavsiyelerini bildirir. Bu öneriler ve genel nitelikteki tavsiyeler Taraf Devletler eğer mütalaa vermişse bunlarla Genel Kurula, birlikte sunulur.

10. Madde

Komitenin çalışması

1. Komite kendi içtüzüğünü kendisi yapar.

2. Komite, görevlilerini iki yıllık süre için kendisi tayin eder.

3. Komitenin sekreteryaya hizmetleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından yerine getirilir.

4. Komite toplantıları normal şartlarda Birleşmiş Milletler Başkanlığının bulunduğu yerde yapılır.

11. Madde

Devlet şikayetlerinin Komiteye yapılması

1. Bir Sözleşmeci Taraf başka bir Taraf Devletin Sözleşmeyi uygulamadığını düşünecek olursa, konuyu Komitenin önüne getirir. Komite bundan sonra şikayeti ilgili Taraf Devlete iletir. Şikayeti alan Devlet üç ay içinde, konuyu ve varsa Devlet tarafından alınabilecek önlemleri açıklığa kavuşturan yazılı açıklamalarını veya beyanlarını Komiteye sunar.

2. Şikayeti alan Devletin şikayeti ilk kez almasından itibaren altı ay içinde ikili görüşmeler veya taraflara açık olan başka bir usul vasıtasıyla konu hakkında her iki tarafı tatmin edici bir sonuca varılamaz ise, her iki Devlet Komiteye ve aynı zamanda diğer Devlete bir bildirimde bulunarak konuyu yeniden Komiteye havale etme hakkına sahiptir.

3. Komite, ikinci fıkraya göre kendisine gönderilen bir konuyu, uluslararası hukukun genellikle tanınmış prensiplerine uygun olarak, kullanılabilir nitelikteki bütün iç hukuk yollarının ileri sürülmüş ve tüketilmiş olmasından sonra ele alabilir. Kuralın uygulanması süreyi makul olmayan ölçüde uzatacak olması halinde, bu kural uygulanmaz.

4. Komite, kendisine havale edilen her konuda, ilgili Taraf Devletlerden konuyla alakalı her türlü bilgi vermesini isteyebilir.

5. Bu madde ile ilgili doğan her hangi bir sorun Komite tarafından incelenirken, ilgili Taraf Devlet Komitenin görüşmelerine katılması için bir temsilci gönderme hakkına sahiptir. Bu temsilcinin oy hakkı bulunmaz.

12. Madde

Devlet şikayetlerinin Ad hoc Uzlaştırma Komisyonu önüne gelmesi

1. a) Komite gerekli gördüğü bütün bilgileri elde ettikten ve bunları düzenledikten sonra, Komite Başkanı, görevi bu olayla sınırlı olan ve bundan sonra Komisyon diye geçecek olan, üyeleri Komite üyelerinden veya dışarıdan oluşan beş kişilik bir Uzlaştırma Komisyonu görevlendirir. Komisyon üyeleri ihtilafın tarafı olanların tam bir mutabakatı ile atanırlar. Komite üyeleri sorun hakkında ilgili Devletler arasında bu Sözleşmeye saygı esasına dayalı dostane bir çözüme varılması âmâciyle çalışma yaparlar.

b) Ihtilafın tarafı olan Devletler üç ay içinde Komisyonun kompozisyonu üzerinde kısmen veya tamamen bir anlaşmaya varamazlarsa, Taraf Devletlerin üzerinde anlaşmaya varamadıkları Komisyon üyelikleri için Komite kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üçte iki çoğunlukla seçim yapar.

2. Komisyon üyeleri kendi şahsi sıfatlarıyla görev yapar. Ihtilafın tarafı olan Devletlerin ve Sözleşmeye Taraf olmayan Devletlerin vatandaşları Komisyon üye seçilemezler.

3. Komisyon kendi başkanını seçer ve kendi içtüzüğünü kendisi yapar.

4. Komisyon toplantıları normal olarak Birleşmiş Milletler Merkezinde veya Komisyon tarafından tespit edilecek başka uygun bir yerde yapılır.

5. Taraf Devletler arasındaki bir ihtilafın Komisyonun kurulmasına yol açmasından sonra, bu Sözleşmenin onuncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre görev yapan Sekreteryaya bu Komisyona da hizmet verir.

6. İhtilafın tarafı olan Devletler, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından yapılacak hesaplamaya uygun olarak Komisyon üyelerinin bütün masraflarını eşit olarak karşılar.

7. Genel Sekreterlik, gerekli olduğu takdirde ihtilâfın tarafı olan Devletler tarafından bu Maddenin altıncı fıkrasına göre ödeme yapılınca kadar, Komisyon üyelerinin masraflarını ödemeye yetkilidir.

8. Komite tarafından elde edilen ve düzenlenen bilgiler, Komisyona verilir, ve Komisyon ilgili Devletlerden kendisine başka gerekli alakalı bilgileri vermelerini isteyebilir.

13. Madde

Uzlaştırma Komisyonu raporları

1. Komisyon bir konuyu tamamıyla ele aldıktan sonra, taraflar arasındaki uyuşmazlıkla ilgili bütün maddi sorunlar hakkında yaptığı tespitleri belirten ve ihtilafın dostane çözümü için uygun olduğunu düşündüğü tavsiyeleri içeren bir rapor hazırlar ve bu raporu Komite Başkanına sunar.

2. Komite Başkanı, Komisyonun raporunu ihtilafın tarafları olan Devletlere iletir. Bu Devletler, üç ay içinde, Komisyon raporunda yer alan tavsiyeleri kabul edip etmedikleri hakkında Komite Başkanına bilgi verirler.

3. Bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sürenin geçmesinden sonra, Komite Başkanı, Komisyonun raporunu ve ilgili Taraf Devletlerin beyanlarını, bu Sözleşmeye Taraf olan diğer Devletlere iletir.

14. Madde

Bireysel şikayetler

1. Bir Sözleşmeci Taraf her zaman, kendi egemenlik alanında, bu Sözleşmede yer alan haklarının ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu iddia eden bireylerden ve birey gruplarından gelen şikayetleri Komitenin alma ve inceleme yetkisini tanıdığını beyan edebilir. Komite, beyanda bulunmamış bir Taraf Devlet hakkında yapılan bir şikayeti ele almaz.

2. Bu maddenin birinci fıkrasına göre beyanda bulunan bir Taraf Devlet, kendi ulusal hukuk düzeni içinde, bu Sözleşmede yer alan hakların ihlal edilmesinden mağdur olduğunu iddia eden ve diğer yerel bütün hukuk yollarını tüketmiş bulunan bireylerin ve birey gruplarının yaptıkları başvuruları almak ve incelemekle yetkili olan bir kuruluş kurabilir veya bir kuruluşuna bu yetkiyi verebilir.

3. Bu maddenin birinci fıkrasına göre yapılan bir beyan ve ikinci fıkraya göre kurulan veya yetkilendirilen kuruluşun adı, ilgili Taraf Devlet tarafından Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirilir. Genel Sekreterlik bu bilgileri diğer Taraf Devletlere iletir. Bir beyan, Genel Sekreterliğe yapılacak bir bildirimle her zaman geri alınabilir; ancak böyle bir geri alma, Komite önünde görülmekte olan şikayetleri etkilemez.

4. Dilekçelerin kaydı, bu maddenin ikinci fıkrasına göre kurulan veya kendisine yetki verilen kuruluş tarafından tutulur ve her yıl bu kayıtların onaylı bir örneği, içerikleri ifşa edilmemek koşuluyla uygun yollardan Genel Sekreterliğe ulaştırılır.

5. Bir şikayetçi, bu maddenin ikinci fıkrasına göre kurulan veya görevlendirilen kuruluştan tatmin edici bir sonuç alamaması halinde, konuyu altı ay içinde Komiteye bildirme hakkına sahiptir.

6. a) Komite, kendisine ulaştırılan şikayetleri gizli olarak, bu Sözleşmenin hükümlerini ihlal ettiği iddia edilen Taraf Devletin dikkatine sunar; ancak ilgili bireyin ve gruptaki bireylerin kimliklerini bu kimselerin açık rızaları olmaksızın açıklayamaz. Komite, kimin tarafından yapıldığı belli olmayan şikayetleri ele almaz;

b) Şikayeti alan Devlet üç ay içinde, konuyu açıklığa kavuşturan yazılı açıklamalarını veya beyanlarını ve kendisi tarafından alınmış olabilecek tedbirleri Komiteye sunar.

7. a) Komite, bu şikayetleri ilgili Taraf Devlet ve başvuru tarafından kendisine sunulan bütün bilgilerin ışığında inceler. Komite, başvurunun bütün iç hukuk yollarını tüketmiş olduğunu tespit edememesi halinde, başvurunun yaptığı şikayetleri ele almaz. Ancak iç hukuk yollarına başvurma kuralı uygulanması halinde süre makul olmayan ölçüde uzayacak ise, bu kural uygulanmaz;

b) Komite, eğer varsa önerilerini ve tavsiyelerini ilgili Taraf Devlete ve başvurucuya gönderir.

8. Komite yıllık raporunda bu tür şikayetlerin bir özeti ile eğer uygunsa, ilgili taraf Devletin yaptığı açıklamalar ve beyanlar ile kendi önerilerinin ve tavsiyelerinin bir özetine yer verir.

9. Komite bu maddedeki görevlerini, bu Sözleşmeye Taraf en az on Devletin, bu maddenin birinci fıkrasına göre beyanda bulunarak kendilerini başlamaları halinde yerine getirmeye yetkili olur.

15. Madde

Diğer uluslararası organlarla ilişki

1. Genel Kurulun 14 Aralık 1960 tarihli ve 1514 (XV) sayılı Koloni Ülkelerine ve Halklarına Bağımsızlık Verilmesi hakkında Bildirinin amaçlarının gerçekleştirilmesi sürerken, bu Sözleşme hükümleri hiç bir biçimde, bu halklara diğer uluslararası belgeler veya Birleşmiş Milletler ve onun uzman kuruluşları tarafından verilen hakları sınırlamaz.

2. a) Bu Sözleşmenin sekizinci maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan Komite, bu Sözleşmenin alanına giren konularla ilgili olarak, Vesayet altında bulunan ve Kendini Yönetemez olan Ülkelerin halklarından ve Genel Kurulun 1514 (XV) sayılı kararının uygulandığı diğer bütün ülkelerden gelen başvuruları incelemekte olan Birleşmiş Milletlerin bu Sözleşmenin prensipleri ve amaçlarıyla ilgili konularla doğrudan ilgilenen kuruluşlarından kendilerine yapılan başvuruların kopyalarını alır ve başvurular hakkında düşüncelerini ve tavsiyelerini açıklar.

b) Komite, yukarıda a) bendinde belirtilen Ülkeleri idare eden Yönetimler tarafından uygulanan bu Sözleşmenin prensipleri ve amaçlarıyla doğrudan ilgili bulunan yasal, yargısal, idari ve diğer tedbirlerle alakalı kararların birer kopyasını Birleşmiş Milletlerin yetkili kuruluşlarından edinir, ve görüşlerini açıklar ve bu kuruluşlara tavsiyelerde bulunur.

3. Komite, Genel Kurula vereceği raporda, Birleşmiş Milletler kuruluşlarından elde ettiği raporların ve başvuruların bir özetine, ve bu başvurular ve raporlar ile ilgili olarak Komitenin görüşlerine ve tavsiyelerine yer verir.

4. Komite, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinden bu Sözleşmenin amaçlarıyla ve bu Maddenin ikinci fıkrasının a) bendinde geçen Ülkelerle ilgili olarak kendisine sunulan her türlü bilgiyi isteyebilir.

16. Madde

Diğer uluslararası usullerle ilişki

Bu Sözleşmenin ihtilafların veya şikayetlerin çözümü ile ilgili hükümleri, Birleşmiş Milletlerin ve onun uzman kuruluşlarının kurucu belgelerinde ihtilafların ve şikayetlerin çözümü için getirilen usuller saklı kalmak kaydıyla uygulanır, ve bu hükümler Taraf Devletlerin, kendi aralarında yürürlükte bulunan uluslararası genel ve özel Sözleşmelere uygun olarak bir ihtilafı çözmek için düzenledikleri diğer usullere başvurmalarını engellemez.

BÖLÜM III

SON HÜKÜMLER

17. Madde

İmza ve onay

1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletlere veya Birleşmiş Milletlerin uzman kuruluşlarına Üye bütün Devletlerin, uluslararası Adalet Mahkemesinin Statüsüne Taraf olan Devletlerin, ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından bu Sözleşmeye Taraf olması için davet edilen Devletlerin imzasına açıktır.

2. Bu Sözleşme onaya tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilir.

18. Madde

Katılma

1. Bu Sözleşme, Sözleşmenin 17. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen her hangi bir Devletin katılmasına açıktır.

2. Katılma kararları, katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilmesiyle yürürlüğe girer.

19. Madde

Yürürlüğe girme

1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine yirmi yedinci onay veya katılma belgesinin tevdi edilmesinden itibaren geçen otuzuncu gün yürürlüğe girer.

2. Yirmi yedinci onay veya katılma belgesinin tevdi edilmesinden sonra bu Sözleşmeyi onaylayan veya uygun bulan Devletler bakımından bu Sözleşme, kendi onay belgesini veya katılma belgesini tevdi etmesinden itibaren otuz gün sonra yürürlüğe girer.

20. Madde

Çekinceler

1. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği, onaylama veya katılma anında bu Sözleşmeye Devletler tarafından konan çekinceleri alır ve Sözleşmeye Taraf olan veya olabilen bütün Devletlere gönderir. Çekincelere itiraz eden bir Devlet, bu iletişimin yapılmasında itibaren doksan gün içinde, kabul etmediği çekinceler hakkında Genel Sekreterliğe bildirimde bulunur.

2. Bu Sözleşmenin konusuna ve amacına uygun olmayan bir çekince kabul edilemez, ve bu Sözleşmeyle kurulan bir kuruluşun çalışmasını engellemeye yönelik sonuçlar doğuracak bir çekinceye de imkan tanınmaz. Bir çekinceye bu Sözleşmeye taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından itiraz edilmesi halinde, bu çekince Sözleşmeyle bağdaşmaz veya engelleyici olduğu kabul edilir.

3. Çekinceler her zaman Genel Sekreterliğe hitaben yapılacak bir bildirimle geri alınabilir. Bu bildirimler Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

21. Madde

Sözleşmeden çıkma

Sözleşmeye Taraf olan bir Devlet, bu Sözleşmeden Genel Sekreterliğe yapacağı bir bildirimle Sözleşmeden çıkabilir. Çıkma bildirimi, bu bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından bir yıl sonra yürürlüğe girer.

22. Madde

Uyuşmazlıkları Uluslararası Adalet Divanı'na Gönderme

Bu Sözleşmenin yorumlanması ve uygulanması konusunda iki veya daha fazla Taraf Devlet arasında çıkan bir uyuşmazlık, bu Sözleşmede açıkça öngörülen görüşme veya diğer usullerle çözüme kavuşturulamaz ise, uyuşmazlığın tarafları başka bir antlaşma tarzı üzerinde antlaşmadıkça uyuşmazlık, uyuşmazlığın tarafı olan bir Devlet tarafından Uluslararası Adalet Divanı'na götürülebilir.

23. Madde

Sözleşmenin gözden geçirilmesi

1. Sözleşmeye Taraf bir Devlet tarafından Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine hitaben yazılı bir bildirim şeklinde, her zaman bu Sözleşmenin değiştirilmesi yönünde bir talepte bulunulabilir.

2. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, böyle bir talep karşısında, eğer varsa, yapılabilecek işlemler hakkında karar verir.

24. Madde

Genel Sekreter tarafından yapılan bildirimler

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği, bu Sözleşmenin 17. maddesinin birinci fıkrasında geçen bütün Devletleri aşağıdaki konular hakkında bilgilendirir:

- a) Onyedinci ve On sekizinci maddelere göre imza, onay ve katılmalar;
- b) On dokuzuncu maddeye göre Sözleşmenin yürürlüğe girme tarihi;
- c) On dört, Yirmi ve Yirmi üçüncü maddelere göre alınan şikayetler ve beyanlar;
- d) Yirmi birinci maddeye göre Sözleşmeden çıkma bildirimleri.

25. Madde

Orijinal metin

1. Bu Sözleşmenin eşit ölçüde orijinal olan Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri, Birleşmiş Milletler arşivinde saklanır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği bu Sözleşmenin onaylı bir örneğini, bu Sözleşmenin 17. maddenin birinci fıkrasında belirtilen kategorilerden birine giren bütün Devletlere iletir.

